

Mâhur Murabba

Ta Bekey Sinemde Ca İtmek Cefa Vü Kineye

NEY

Bestekâr : Tanburi **Dilhayât Kalfa**Usûlü : **Devr-i Revan** [14 / 8]

Ah Ta be ke yı Si

nem de ca it mek Ce

fâ Vü Ki ne ye vayAh Ta dir ten

nen dir ten til lil len ye le lel lel lel

le le le le lel li ah at ma be ni yak ma be

ni Sev dim se ni a man at ma be ni yak ma

be ni Sev dim se ni ah

çeş mi ne hay ra nım

gel a man ah

Meyan

i t mek ce fâ vu

41 *ki ne ye vay vay*

46 *Ah Ken din i ti*

51 *mez sin te ham mül hic ra ne a şık*

55 *de ğil vay Ah Ta dir ten*

58 *nen dir ten til lil len ye le lel*

60 *lel lel le le le le lel li ah at*

62 *ma be ni yak ma be ni sev*

64 *dim se ni a man at ma*

66 *be ni yak ma be*

69 *ni sev dim SON*

Ta Bekey Sinemde Ca İtmek Cefâ Vü Kineye
Kadir isen aşıkı bi kineyi çek sineye
m e y â n
Kendin itmezsın tehammül hicrane aşık değil
Gör nice bi tâb olursun bakma sen ayineye

t e r e n n ü m
Tadir ten nen dir ten til lil len yelelel lel lel
lele lele lel li ah atma beni yakma beni
Sevdim seni ah çeşmine hayranım
gel aman itmek cef â vu kineye

Tanburi

Dilhayat Kalfa

Dilhayat Kalfa, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki ilk kadın besteci olan Reftar Kalfa'dan sonra bilinen ikinci kadın bestecidir. Yaşamı hakkında neredeyse yok denecek kadar az bilgi olmasına rağmen, bestelerinin müzik kalitesi günümüze kadar tartışılmaz yerini korumuştur. Dilhayat Kalfa, adındaki Kalfa sıfatından da anlaşılacağı gibi, sarayda yetişmiş ve gene sarayda Kalfa rütbesi kazanacak önemli bir idari görevde bulunmuş bir kişidir.

Araştırmacı Talip Mert, 16.10.1998 tarihinde Osmanlı Arşivi'nde, Dilhayat Kalfa Terekesini (Dilhayat Kalfa'nın Mirası) buldu ve günümüz Türkçesi ile yayımladı. Talip Mert'in bulduğu belge Hicri 1150 (1737) tarihlidir ve Dilhayat Kalfa'nın ölüm tarihinin 1737 olduğunu belgeler. Dilhayat Kalfa'dan mirasçılara kalan malları içeren bu liste, Dilhayat Kalfa'nın kitapları, saatleri, mücevherleri, kürkleri, seccadeleri, işlemeleri, tombakları, cam eşyaları, mutfak eşyaları gibi özel objeleri içermekte ve Dilhayat Kalfa'nın günlük yaşamı ve yaşam standardı konusunda bilgi vermektedir.

Dilhayat Kalfa besteleri, Darüelhan Tasnif Heyeti (günümüzdeki Konservatuar) tarafından tesbit edilmiş eserler arasında yer almaktadır. Ayrıca 18. yy. güfte mecmualarından olan Hekimbaşı Mecmuası'nda 'Dilhayat' adına kayıtlı Rast ve Eviç makamlarında murabba beste ve Segâh makamında bir semâi'yle birlikte on üç eseri bulunmaktadır.

Diğer Osmanlıca kaynaklarda ise yüze yakın eserinin olduğu bilgilerine rastlanmaktadır. Fakat bu eserler günümüze ulaşmamıştır.

Dilhayat Kalfa'nın günümüze ulaşan besteleri, klasik Türk müziğinin teknik ve estetik açıdan önemli örnekleri arasında sayılır. Makam seyirleri, prozodi mükemmeldir. Dilhayat Kalfa özellikle Evcara makamındaki eserlerinde, bu makamın melodik seyir ve hareketini kusursuz bir biçimde tarif etmiş ve evcara makamına kişilik kazandırmıştır. Evcara makamındaki bir peşrevi ve saz semaisi klasik Türk müziğinde özel kıymete sahip iki eser olarak tanımlanır. Diğer makamlarda bestelediği eserlerinde de usul, makam ve güfte kullanımı son derece ölçülüdür. Güfte seçmekte de oldukça titiz olduğu gözlemlenen Dilhayat Kalfa, mana ve melodik cümle ilişkisinde uygunluğa özen göstermiştir.

Dilhayat Kalfa eserlerini bestelerken çifte düyek, remel, devrikebir, hafif muhammes gibi büyük usulleri kullanmıştır.

Dilhayat Kalfa hakkındaki belgelerde, kendisinin tambur çaldığı da belirtilmektedir.

Kaynak : 'Türk Musikisi Tarihi'; Dr. M. Nazmi Özalp

Dârü'l-Elhân Tarihçesi

Dârü'l-Elhân, "nağmeler evi" anlamını taşıyan Türkiye'nin ilk resmi müzik okulunun adıdır. Adında "dâr" sözcüğü bulunan bütün kurumlar gibi "ev, yuva" sıcaklığı taşıdığı bir dönemde kurulmuştur. Dârü'l-Elhân'ın hazırlayıcısı olan kurum, 1914'te Şehremîni Cemil Paşa (Topuzlu) zamanında faaliyete başlayan Darülbeyazî'nin müzik koludur. İstanbul Şehremaneti'ne bağlı olarak kurulan Darülbeyazî, tiyatro, sahne musikisi, Türk ve Batı musikisini bir arada ele almaya çalışan ulusal bir konservatuardır. Müzik bölümü Şark ve Garp olarak ikiye ayrılmış, müdürlüğüne ise Ali Rifat Bey (Çağatay) getirilmiştir. Türk musikisinin çöküşünü engellemek, halka düzeyli müzik beğenisini aşılamak ve bazı temsillerde yer alacak müzik eserlerinin ulusal karakterde bestelenmesine yardımcı olmak üzere oluşturulan bu bölümün hocaları Tanburi Cemil Bey, Zekâizade Ahmet Efendi, Ali Rifat Bey, Abdülkadir Bey gibi dönemin üstad müzisyenleri ve parlak icracılarıdır. Şehzadebaşı, Letafet Apartmanı'nda başlayan ve Ferah Tiyatrosunun arka sokağında beyaz bir konağa taşınan Müzik kolu Birinci Dünya Savaşı'nın olağanüstü koşullarında fazla sürmüyerek 14 Mart 1916'da kapatılmıştır.

Kaynak :
http://osmanlimuzigi.istanbul.edu.tr/?p=6378

Devr-i Kebir Usûlü

"Büyük devir / usul" anlamına gelen bu tabir 28 zamanlı bir büyük usulün adıdır. Bir yürük semâi, iki sofyan ve yine bir yürük semâi, iki sofyanın bir araya gelmesinden meydana gelmiş olup (6+4+4+6+4+4=28) 28/8'lik birinci ve 28/4'lük ikinci mertebeleri kullanılmıştır. Bunlardan yaygın şekilde kullanılan ikinci mertebeye karşılık bilhassa Mevlevî âyinlerinin üçüncü selâmlarının ölçüldüğü birinci mertebeye bunun dışında çok az rastlanır.

XV. yüzyıldan bu yana pek çok eserin ölçüldüğü devr-i kebir usulünün ikinci mertebesi, zaman içinde ilk şeklindeki bazı vuruşlarının velvelelendirilmesi (küçük vuruş parçalarına ayrılması) suretiyle velvelelendirilmiş şekli icra edilmektedir. Bu değişiklik sebebiyle usulün yapısı 6+4+4+6+4+4 yerine 6+4+6+4+4+4 tarzına dönüşmüş kabul edilebilir. Usul mertebelerinin şematik olarak gösterildiği aşağıdaki şekilde usulün eski yapısı çizimin altında belirtilmiştir.

Ahenkli ritmik bir yapıya sahip olan bu usul, özellikle peşrevler başta olmak üzere kâr, beste, Mevlevî âyinlerinin üçüncü selâmları, tevşih ve bazı ilâhilerde kullanılmıştır. Ancak usulün bestelerde kullanılışı ayrı özellik gösterir. Devr-i kebir usulüyle daha çok "ikinci beste"ler ölçülmüştür. Bunlarda bir mısra iki usulden meydana gelir; mısraı takip eden terennüm kısmı da bir veya iki usulden teşekkül eder. İki usulden oluşan terennümlerin birinci usulünde ikâi (ritmik/usuli) terennüm, ikincisinde mısraın sonundan alınmış bir bölüm yer alır. Terennümün bir usul tuttuğu bestelerde ise sadece lafzî terennüm bulunur. Buna göre devr-i kebir usulüyle ölçülmüş bestelerde her hâne bir usullü terennümlerde üç usul, iki usullü terennümlerde de dört usulden meydana gelir.

Muzaaf Devr-i Kebir. Eski nazariyat kitaplarında devr-i kebir usulü 14 zamanlı olarak gösterilmiş ve 14/2 ile 14/4'lük iki mertebesinin olduğu belirtilmiştir. Bunlardan 14/2'lik mertebenin günümüzdeki 28/4'lüğe, 14/4'lük mertebenin de 28/8'lik mertebeye karşılık olduğu görülmektedir.

Devr-i Kebir D a r b Usûlü

- 1 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 2 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 3 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 4 . Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 5 . Darb : (Tek) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 6 . Darb : (Te) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]
- 7 . Darb : (Ke) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]
- 8 . Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 9 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 10 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 11 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
- 12 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 13 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 14 . Darb : (Ta-Aa) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 15 . Darb : (He-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 16 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 17 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 18 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 19 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]

Kaynak :

- 1) ' Türk Musikisinde Usuller ve Kudüm ', M. Hurşit UNGAY
- 2) ' Türk Müsikisi Nazariyatı ve Usulleri-Kudüm Velveleleri ' İsmail Hakkı ÖZKAN [1941- 2010]